

PRIMORSKI LIST

Poučljiv list za

slovensko ljudstvo na Primorskem

Letnik IV.

Vse za vero dom česar ja!

Štev. 19.

„Primorski List“

izhaja vsaki 1., 10. in 20. dan v mesecu. Cena za celo leto 1 gl. 30 n., za pol leta 65 nov. Posamezne številke se dobivajo v tabakarnah: Nunske ulice in Šolske ulice po 4 nov.

V Gorici, dne 1. julija 1896.

Vredništvo in vpravništvo

mu je v Gorici, Nunske ulice št. 10. — Ne frankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Oglase in naznanila sprejema vpravništvo po pogodbi.

One gospode naročnike, ki niso naročnine še odrajtali, prosimo, naj to storijo čimprej.

„Primorski list“ od 1. julija do konca leta stane le 65 kr. Prijatelje vljudno prosimo, da ga pripočajo in razširjajo.

Na razpotji!

Prišli smo do razpotja.

Sicer vže dolgo nismo bili več enih mislij. Kedor je govoril o slogi primorskih Slovencev to je o slogi duhov in src, ni sam sebi verjel.

Toda zdaj se je razkol pojavil tudi javno slovesno, pred vsem svetom. To se je zgodilo nedeljo v Šempetru Stali smo si eden drugemu nasproti, eden drugemu gledali v obličje, vgovarjali in odgovarjali eden drugemu.

In mislim, da mi vsi, brez izjeme, smo prišli do prepričanja, da nam je nemogoče skupno postopati s stranko, ki nam je zadnjo nedeljo nasproti stala.

Zbrali smo se bili, da bi, izključivši vsako politiko, stvarno in mirno se razgovarjali, kako pomagati našemu ubožanemu kmetškemu in rokodelskemu ljudstvu, kako je rešiti iz mrež, ki mu jih nastavljajo socialni demokratje, ti zakleti sovragi cerkve, države in narodnosti.

In nasprotna nam stranka je prišla v Šempeter, da bi nas prekričala, da bi s terorizovanjem nas razgnala, da bi nas po svojem govorniku Perozziju iz Dornberga pred vsem svetom dolžila izdajstva nad narodom, da bi predrage nam brate slovenske, od nas povabljeni Kranjci — na čelnim v socialnem vprašanju najtemeljitejše izobraženi dr. Krek, najpopularnejši branitelj ljudskih pravic, voditelj krščansko-socialnega gibanja na Kranjskem — da bi te mile nam katoliške in slovenske brate od govorniškega odra poganjala s: „Proč s Kranjci! Proč s kranjskimi šuštarji! Mi nočemo Kranjcev! Mi smo Goričani!“ In tako je kričala ta stranka, imajoč v svoji sredi navzočega Kranjca, dr. Tumo, ki ga je ona spravila v goriški deželni zbor; imajoč pred seboj drugega Kranjca, župnika Grčo, ki ga je tudi ona izvolila za poslanca v isti goriški deželni zbor.

Toda prepričali smo se, da tu se ne gre niti za Kranjce, niti za Goričane. To je nizko, vže davno davno premagano stališče. Kedo se intimniše brati in zavezuje z neke druge vrste Kranjci, kakor ravno nasprotno nam stranke možje. Ne — tu se gre za načela. Zatorej je pravi pomen gore omenjenih klicev: Proč z načeli, ki so jih prišli Kranjci oznanjati. Mi nočemo katoliških načel!

Načela so nas ločila vže dolgo, in to ločitev je javno pred svetom zapečatil šempeterski shod.

Dala nam ni goveriti nasprotna stranka, češ, saj ona vže izvršuje krščansko-socialni program na Goriškem! Da res, izvršuje ga tista „Soča“, katera zna tako strastno napadati krščanska delavska društva pa voditelje krščansko-socialnega gibanja na Kranjskem, katere je nedavno zmerjala s šuštarji; krščansko-socialni program izvršuje tista „Soča“, katere vrednik, gosp. Andrej Gabršček, je v svoji tiskarni tiskal goriškim socialnim demokratom, stoječim pod višjim rodstvom nemško-židovskih glavarjev, slovensko-italijansko vabito k socialno-demokratičnemu shodu, ki so ga 18. aprila priredili pri goriški postaji, da bi tam slovenske delavce lovili v svoje mreže ter speljali jih v revolucijo proti cerkvi in državi! Ironija!

Krono svojemu krščansko-socialnemu delovanju je pa ta stranka postavila s tem, da je k sklepu, ko je ces. komisar razpustil shod, v svoji sredi, po enem svojih privržencev ostentativno nam nasproti povzdignila eno številko social-demokratičnega lista „Delavca“, češ, to je znamenje, pod katerim se borimo! In ta stranka se je drznila v isti sapi trditi, da ona vže krščansko-socialni program na Goriškem! Ironija!!

Mi se ločimo. S tem bodi ločitev zapečaten. To povemo določno, slovesno. Mi bomo hodili svojo pot, ki nam jo je začrtal I. slov. katoliški shod pa zadnji višjepastirski list. Hodili bomo, pokorni sv. cerkvi in svojim škofom, hodili v zvezi s ubogim zatiranim ljudstvom, hodili v zvezi s — Kranjci, seveda s svojimi Kranjci, onimi namreč, ki tako slavno bijejo boj za osvobojenje krščanskega ljudstva od liberalizma in njega zaveznika — židovskega kapitalizma! Živeli možje dr. Krekovega duha!

Prijatelji: z nami! Podpirajte nas! Pod znamenjem sv. križa — do zmage, do vstajenja!

Ljudski shod v Šempetru.

(Izviran dopis.)

Javni ljudski shod se je vršil, je dejanje. Vdeležili so se ga številni domačini, nekaj bližnjih okoličanov in znatno število iz Prvačine, Dornberga, Šempasa in Gorice. Koliko nas je ravno bilo, ne moremo reči, ker šteli nismo, a res je, da je bil napolnjen prostoren „borjač“.

Shod sam je imel biti podučen, povsem stvaren, nepolitičen. To je prav posebno povdarjal g. domači kaplan, kateri je zborovalce pozdravil in kateremu je resnično vse pritrjevalo — ker lepo molčalo, če izvzamemo g. Gabrščeka, kateri se je sedeč na „vred-

niku, pristojnem“ mestu tako na tihce trikrat obregnil.

Stvarnost napominanega shoda se je i sicer že poprej povdarjala ustmeno nasproti č. g. poslancu Bl. Grči, katerega smo vže tri tedne poprej obvestili o „shodu“ ob priliki neke katehētične konference in katerega modri nasvet, naj se držimo gole stvari, pomneč, da orjemo ledino, smo rade volje uvaževali: saj smo sodili tudi sami tako!

Nestrancarstvo shoda povdarjalo se je tudi pisмено veleč. g. dr. Gregorčiču in odbor za prireditvev shoda, kateri je bil odbor „Slovenske-Zveze“, je v svoji seji jednoglasno sklenil, da, če nas počasti veleč. g. dr. Gregorčič, kateremu je vsa duhovščina šempeterske dekanije po č. g. Bl. Grči izrazila zaupnico za njegovo delovanje v deželnem in državnem zboru, da se predlaga njega za predsednika. Da ne bi morda žalili te ali one stranke in po nepridnem razburjali duhov, sklenili smo tudi, da ne bomo o shodu bobnali, da pa o pravem času povabimo vse brez razlike na „barvo“ in mišljenje . . . Kedo meni, da bi bil moran biti vabljen na shod, in ni bil?

In vendar, vse ni zdalo nič! G. Gabršček je neprepričljiv v nekaterih stvareh, saj njegova taktika je baje nezmotljiva, vsikdar dostojna, plemenita! Ne, ta gospod prepričeval je svoje iz Prvačine, Dornberga in Šempasa in jim vtepel v glavo misel, da shod je naperjen proti dr. Gregorčiču in obče proti sedajšnjemu „narodnemu voditeljstvu“.

To se je pokazalo prav očitno pri izvolitvi g. predsednika shodu. S pripravljenim, „značilnim“ krikom tirjalo se je dr. Aleša Rojca, kateri je takoj, še predno se je konstatovala dvomljiva večina (bila je le četrtina! Op. vredn.) z lističem v roki stopil za predsedniško mizo in se mu je moglo pripeti ono, pred čemer svari tudi sv. pismo ljubitelje prvih sedežev! Za zapisnikarja je bil izbran g. A. Gabršček, kateri je jel vršiti svojo častno nalogo s tem, da je protipostavno vročil g. predsedniku listek z imeni nekaterih nasprotnikov „govornikov“. No, mi smo se tolažili z nado, da smo mej dostojnimi in olikanimi nasprotniki in pa, da bomo imeli čast čuti katerega tistih od „Soče“ hvalisanih, številnih „domačih“ govornikov. No! Kedo so pa bili? Čujte: Perozzi iz Dornberga, Makuc iz Grojne, Prinčič, in Mozetič iz Prvačine . . . proti katerim so seveda le „neznatne osebe“ gg. dr. Krek, Gostinčar in drugi. Kako so govorili, naj ostane mej vdeleženci, ali kaj so govorili, zvedti svet. O vsem so govorili, oziroma brali z listov, samo o kmečkem, obrtniškem, delavskem vprašanju ne!

G. Perozzi se je celó začudeno vprašaval češ, čemu ta shod? Menda je spal, ko je g. kaplan v pozdravu tolmačil namen shodov; trdil je, da „krščanski socialni

načrt" se vže vrši. Vrše ga naši narodni voditelji. Sklicevatelji, tak je bil konec, so nasprotniki naših narodnih voditeljev! (Gromoviti klici na desni: „Ni res,“ živio Gregorčič!) Perozzi nadaljuje: „in jaz smem reči, da so izdajice naroda!“ Levica pritrjala; desnica ogorčena in pravično ozlovljena, ker nečuvveno ožaljena, klicala je: Doli z njim! Sramota, kje je dostojnost? Bili so prisotni vsi gg. okoličanski duhovniki in — na desni! Njim je veljal klic: „Proč s farji!“ Proč s Kranjci! „Kaj vas rabimo pri nas! — In v takem smislu so nadaljevali vsi gg. nasprotniki-govorniki. Mej drugim se je tudi trdilo, da goriški politiki so za Luegerja in krščanski socializem, češ, da so mu priredili sijajno ovacijo v Gorici. (Klici na desni: „Tudi mi smo za Luegerja!“) „Mi smo krščanski socialisti.“ (Klici na desni: „Tudi mi smo krščanski socialisti!“ Kar Vi govorite, je švindl! Kje imate načrt! Zakaj socialnim demokratom tiskate vabila? In mej tem je na levici zablisnil v zraku list „Delavec“, najnesramniši vseh listov, kar se jih tiska v milem slovenskem jeziku.)

Da se je pri vsem tem naredil mir, se pač nimamo zahvaliti g. prvosedniku, ki je pač le preflepmatično, da ne rabimo hujšega izraza — in sè samovestnim okom sledil razvoju stvari, pričakujoč trenutka, da je g. Gabršček četrtemu govorniku Makucu šepnil na uho — naj predlaga konec debate.

Izvestno trdimo, bila je ogromna večina za to, da se nadaljuje oziroma da se začne debata o onem, kar je bilo na dnevnem redu!

Tudi nekateri levčarji so nam pritegnili, mej temi g. Križman, in tirjali, naj se dá besedo vsaj dr. Kreku*), a vse zaman. Gg. dr. Rojec in vrednik Gabršček sta sklenila drugače: „konec debate in basta!“

Trajen pečat njihovemu nečuvnemu strahovanju vtisnil je celo sam g. vladni komisar, izražujoč svoje obžalovanje zaradi „terorizma“ — ipsisima verba.

Gospodje: kar ste hoteli, to imajte!

Da ste se z bali resnice, bi smeli pač trditi; da se je nismo bali mi, da smo bili pripravljeni obnavljati jo in povdarjati brez strahu, nasprotnikom v oči, mož proti možu in z uma svitlim mečem in ne „s pljučami,“ tega ne morete utajiti in to konstatujemo in prosimo, da vzamete na znanje za slučaj, če prihodnjič nekaternikov, prepirnih, nepričljivih zdražljivcev niti vabili ne bomo niti pustili k svojim shodom! —

Kranjci so pa vendarle govorili v društveni šolski sobi in sicer stvarno, mirno, da se jim je bralo iz vsake njih besede le

*) Socialni demokratje v Ljubljani so vsaj dr. Kreku dali besedo! —

L I S T E K

Nekaj za tobakarje.

Glejte ga, kako moško prestavlja noge! Ni, kar si bodi: sitnih učiteljev se mu ni treba več bati, oče ga pa tudi ne vidijo. Po ceni so sicer svalčice, dve za en krajcar, najlepše tudi ne diše, dim pa le dado in to je, kar hoče dečko, ki je pred kratkim nehal, držati se matere za krilo. Kaditi znati je dandanes potrebno; kako bi sicer shajal finančni minister: velika dobrota zanj, da mu človek vže zgodaj v mladosti da zaslužka; sol mu ne prinaša toliko. Kaj bi rekel, kam bi se djal, kò bi se ponovilo preganjanje tobaka, kakeršno je bilo tistikrat, kò so ljudje vprvič spoznali, da nos ni samo za smrčanje, ampak tudi za dimnik dober. Kako pa je bilo takrat? Morebiti bo koga zanimalo nekoliko zgodovine o početku „žlahtne travice“, po domače tobaka.

Začnimo z Angležko. Dne 27. julija 1586 je admiral Frančišek Drake pripeljal na Angležko v Plymouth prve tabakarje iz Virginije.

Vse je vkupaj drlo, ko se je zvedelo, da ti možje v posebnih posodicah žgo tobakovo rastlino in spušajo skozi nos in

požrtvovalno prepričanje in ljudomilo sočutje s trpečim delavskim stanom. Ob sklepu ni bilo konca navdušenju. Gromoviti: „Živeli dr. Krek in tovariši! živio Lueger! živio kršč. socialisti!“ odmevali so po dvorani....

Mi pa rečemo: resnico ste trenutno prevpili, a misli niste vdušili! Živeli kršč. socialni shodi! Vivat sequens!

Na dvorišči po shodu.

Ko je vsled nesramnega kričanja nahujskanih Dornberžanov, Prvačencev in nekaterih drugih razpustil vladni komisar shod, razšli so se vdeleženci na razne strani, vendar pa je ostalo na dvorišči do 40 oseb, kjer se je vnel živahen deloma tudi strasten pogovor med kuratom biljenskim Rojec-em in Gabrščekom et comp. Kurat Rojec je očital Gabr., da ribari v motni vodi, da ne pusti resnici na dan, kar ni posebno vgrajalo nasprotnikom. V isti družbi spoznal je vsak, kaki so nasprotniki. Gabršček nam je povedal, da določa edini škof Missia, katera so cerkveno-politična vprašanja, pokazal je javno, da mu ne vgraja, da spadajo ravno volitve in verska šola med nje; da je pisal znane članke v „Soči“ duhovnik, zatrjeval je on — a nihče mu ni hotel verjeti, najbolj ponosno pa se je namuznil, kò je naznanil, da boste dve tožbi proti „P. L.“ — prva pred porotniki — druga v Rimu.

Mi mislimo, da bo gotovo sv. Oče papež gledé te svetovno važne pravde vstanovil nalašč kako congregatio inquirendae „Sočae“, jo opravičil, nadškofa obsodil, pisatelja famoznih člankov imenoval mogoče škofom in partibus infidelium, g. Gabrščeku pa pridal priimek „defensor fidei“. Veliko laž je hotel spraviti na dan kot resnico tudi na dvorišči, češ, da je bil shod skrivoma sklican.

Toda g. Rojec je razkril hitro laž, kajti shod je bil naznanjen po vabilih in lepakih, katerih ni hotel Gabršček tiskati, k njemu so bili vabljeni državni in deželni poslanci, o tem shodu je zvedel na Vogerškem vže pred tremi tedni šempaski g. župnik Grča ter dal ravno gosp. kaplanu Knavsu neka navodila itd. . . . Seveda ni dišalo dobro Gabrščeku, da se ga je pred njegovimi zavrnilo in on — je molčal. Toda hitro je moral govoriti, ko so ga vrli Šempeterci vprašali, zakaj ni hotel tiskati vabil njihovih, ko je vendar tiskal vabila na skrivni socialno-demokratski shod pri goriški železniški postaji. Ta je bila Gabrščeku pregorka, toraj se je zvijal, opravičeval, obmolknil in, ker ni mogel odgovoriti, popihal jo je s svojimi somišljeniki v gostilno, kjer se je posebno z dr. Rojecem veselil in radoval — nad lastnim junaštvom

usta oblake dima: vse jih je gledalo, smejalo se jim, čudilo se jim — posnemalo jih, kolikor jih je moglo; tobak je bil namreč tedaj dražji, kaker dandanes, dobiti se ga je moglo le od admirala Drakeja. Da je bilo marisikomu slabo pò kadenju, ni da bi se le pripovedoval, saj je dandanes treba tobakarskemu začetniku boriti se z enako nadlogo. Tobakarjem se je pri tem tudi marisikaj smešnega prigodilo: nekega Valterja Raleigh-a je služabnik polil z vodo, misleč, da se je njegov gospod vžgal, ker ga je dobil v oblakih — tobakovega dima.

Kajenje tobaka se je nagloma širilo po Angleškem, Tobakova rastlina je postala imenitno trgovinsko blago; na otoku Kubi, Trinidadu in v zahodni Indiji so si kupičili bogastvo pridelovalci tobakove rastline.

Ali kakor vsaka stvar, tako je tudi tobak kmalu našel svoje sovražnike. Prvi in najimenitniši mej njimi je angleški kralj sam, Jakob I., ki je spisal kar celo knjigo zoper tobak in njegove častilce: knjiga ima naslov: thecounterblaste to tobacco: po naše: veter proti tobaku. Kraljevi pisatelj je v tem spisu naslikal svojim kadečim podložnikom strašno podobo nasledkov te strasti: popisal jim je, kako se jim po plučah saje nabirajo. Vender ni dosti opravil s prvo knjigo;

Cerkev in semnji!

Zopet so začeli ometati „brejarje“. Danes tukaj, jutri tam! Tako bode šlo nedeljo za nedeljo do — sv. adventa.

Mi smo vže večkrat povdarjali, da v goriškem okrožji so plesni semnji *nравne, gospodarske in narodne* kuge. Veseli nas, da v tem oziru soglašajo z nami tudi nasprotna slovenska stranka . . . In vendar čujemo večkrat tudi iz ust preprostega ljudstva, češ da duhovniki, vse le pretiravajo, kar se tiče plesnih semnje. Ni res, tudi narodni možje neduhovniki so z nami istega mnenja in posebič še glede na „semnje“ v goriški okolici ter istotako tudi z ozirom na „bale“ v mestu. Da se pa vendarle naše delovanje proti semnjem ne bo imelo le za zasebno, neumestno gonjo nekaterih gg. prenapetežev in da se nas ne bode stavilo v nasprotje s Prezvzišenim Nadpastirjem, kakor bi bil On milejšega ali celo drugačnega mnenja, evo *cerkvenih določeb* tičočih se semnje v naši škofiji!

Vže z dne 24. dec. 1876 l. slove okrožnica pokojnega nadvladlike A. Golmajerja, kakor sledi:

„Plesni semnji se prečudno množijo in nenavadno pogostoma prirejajo, tako da je podpisani, potem ko je za te žalostne prikazni zvedel, se obrnil do c. kr. namestništva v Trstu, naj bi kaj vkrenilo proti rastočemu zlu.

Sl. c. kr. namestništvo pa je odgovorilo in odgovor poslalo tudi c. kr. okrajnim glavarstvom, v katerem odgovoru javlja sl. c. kr. okr. glavarjem, da oni po sedaj pravno močni postavi sicer ne morejo kar naravnost semnje ustaviti in prepovedati, ker to tiče posamnim županstvom, da pa naj vendarle gg. županom odsvetujejo in podučijo, naj nikar ne dovoljujejo „semnje“ večkrat v letu! *)

Torej sledi iz tega: da v mestu ima pravico dovoljevati semnje policijski komisar, zunaj mesta pa in na deželi vsakokratni gg. župani in podžupani.

Ker je pa temu tako, *priporočamo*, da, celo *nalagamo*, naj č. duhovščina, *prepričuje*, *roti* in *prosi* svoje gg. župane, naj semnje po mogočnosti *odpravijo*.

Prav tako pišejo tudi sedajni Prezvzišeni Nadpastir v nekem odgovoru na dekanijska izvestja z dne 28. januarja 1892 o „plesnih semnjih“ to-le:

„Gotovo je znano in preč. duhovščina gotovo dobro vé, koliko zla izvira iz semnje, kakor se, žal, dandanes prirejajo.

*) Seveda, kjer je bila barufa, ali se je je sploh bati v slučaju semnja, more sl. c. kr. okrajno glavarstvo tudi naravnost in kar od zgoraj semnje ustaviti, kakor se je ta zgodilo v Vrtojbi, Biljah, Mirnu, Renčah itd.

zato je spisal kmalu drugo, pod imenom „hisokapnus“ t. j. sovražnik tobaka. V njej pripodablja kajenje tobaka peklu, kar tako-le dokazuje: prvič je kajenje dim, kar so tudi vse nečimernosti sveta; drugič je enako drugim strastem, ki delajo človeka sužnjega; tretjič vpijanuje kajenje in meša glavo, kaker vse druge nečimernosti sveta; četrtič, kedor kadi, nikakor ne more opustiti te navade, je, kakor bi bil zacopran: isto moramo reči o strasteh; petič je kajenje po svojem bistvu enaku peklu, ker je smrdeča, nagnjusna reč. Koncem svoje knjige piše kralj Jakob: Ako imate moji podložniki še kaj sramežljivosti v sebi, opustite to razvado, ki se je v sramoti rodila, iz nevednosti sprejela, po neumnosti razširila, ki kliče božjo jezo nad vas, ki kvari zdravje, kali družinski mir, ponižuje ljudstvo: opustite navado, ki je nosu neprijetna, možganom in plučam špodljiva, ki je vsled svojih črnih oblakov popolnoma enaka peklenškemu dimu.

Pa ne samo pisal je Jakob zoper tobak, naložil je tobakarjem tudi hude kazni: ljudi nižega stanu je dal tepsti, višega rodu pa bosonoge in z ostrizeno brado izgnati iz Londona.

Torej naj čč. dušni pastirji nikar ne zamudé nobene prilóžnosti, da svoje vernike vselej poučé o slabih posledicah semnje in naj z božjo pomočjo na to delujejo, da se tisto zlo v koreniki zaduši t. j. da se javni semnji, vkolikor se ne morejo kar naenkrat odpraviti, skrajno omeje in sčasoma opusté.

Plesni semnji in njih posledice so prava kuga na deželi in ne more se tajiti, da močno pospešujejo nenravnost ljudstva.

Za tega voljo ne morem si kaj, da ne bi še jedenkrat opomnil vso čč. duhovščino in jo naprosil, naj se bori zoper to zlo sè vsemi mogočimi sredstvi in ob vseh danih prilikah, da se tisto zlo ali povsem zatre ali pa vsaj skrajno omeji in zabrani.

Kédor ima torej kaj dobre volje, ta tedaj lahko vé, kaj in kako mu je sediti o plesnih semnjih. Resnično, sv. cerkev, katera nam je govorila po naših pastirjih, ni svarila zastoj, pa tudi ne odvracala brez tehtnih razlogov! Modremu to menda zadošča!

Politični pregled.

Notranje dežele.

Nadvojvoda Oton se preseli iz Sopranja na Dunaj, kjer prevzame vse posle, ki jih je imel njegov pokojni oče nadvojvoda Karol Ludvik.

Delegacije so končale svoje delovanje. Le skupni stroški so se zopet povišali.

Gospoka zbornica je imela poslednjo sejo, v kateri je kupoma vsprejela razne zakone. Potem so državni zbor preložili na jesen. — Kranjski deželni zbor se snide 6. julija, nižjeavstrijski pa 1. julija h kratkemu zasedanju.

Dunajski mestni zbor razvija jako živahno delavnost na korist ljudstva. Liberalni odborniki pa pri vsaki priliki provzročajo skandale, posebno kažejo svojo mržnjo do dr. Luegerja. A on vse to velikodušno prezira.

Rimska kurija je izdala pismo, v katerem ogerske škofe opomnja k jednotnemu delovanju. Posebno opominja, naj skrbe za versko odgojo in da se bodo razni narodi podučevali v njihovih jezikih.

Ogerski liberalci so sklenili zakon, s katerim mašijo usta duhovnikom. Vsaka volitev, ako je izpregovoril duhovnik le besedico, bo neveljavna itd. To vže vendar presega vse meje.

Mažari na vse kriplje zabavljajo proti dr. Luegerju. V državnem zboru, v društvi, na ulicah povsodi ogerski judje zabavljajo pri njemu. Sedaj so sklenili, da ničesar ne bodo prodajali na Dunaju. Zakaj ne? Ker Dunajčani ničesar ne kupujejo pri judih. Tedaj ne morejo prodajati.

Vnanje države.

Zastopnikom sv. stolice na Dunaju je imenovan nadškof Taliani.

Nemški katoliški poslanci so zopet vprašali vlado, kedaj se odpravi sramotni zakon, ki prepoveduje jezuitom bivanje v Nemčiji.

Črnogorski knez obišče srbskega kralja, kateri mu vrne obisk na Cetinju.

Italijani mislijo prodati vsa posestva v Afriki, ki so jih pridobili z drugo krvjo. Tak boše konec laške pohlepnosti v Afriki.

Španska vlada je izdala silno stroge zakone proti anarhistom. — V Turčiji vse vre. No samo v Kreti, tudi v Mali Aziji so zopet nastale rabuke. Varnost v Carigradu je kaj piškava. Krečani zahtevajo samoupravo, ki jim je zagotovljena po pogodbi iz l. 1878. Turški možič pa hoče, da se mu udajo na milost in nemilost. Žalostna jim majka!

Dopisi.

Iz gorenje Vipave, 25. junija. (Izv. dop.) Resnico govoreči razkolnik. Pred neravno davnim časom 1894 l. sem imel v V. priliko govoriti z učenim razkolnikom, rojenim Grkom, ki izdaje neki tednik v novogrškem jeziku „Hujpa“, to je „Dan“ imenovan. Go-

vori dobro nemški, ker je bil v Lipsiji na vseučilišču, in kakor mnogoletni naseljenec v Trstu, tudi italijanski. Videč, da je res učen in skušen mož in dobre nravi, se je polagoma obrnil najin pogovor na poslednjo papežovo okrožnico iz l. 1894, v kateri pozivlje sv. Oče izhodno cerkev k edinosti z rimsko cerkvijo.

Zatrdil mi je mož-poštenjak, da mu je ona papeževa okrožnica tako dopadla, da jo je takoj v svoj gor omenjeni tednik na novogrški jezik preložil, želeč, da bi se iskrene želje modrega papeža Leona XIII. vresničile; kajti zjedinjenje obeh cerkvā bi bilo neprecenljive koristi za zdaj versko razdvojene narode. Dalje je ta mož-poštenjak dajal prednosti rimsko-katoliški cerkvi iz lastnega naziranja in prepričanja, ker je bil ob času zadnjega vatikanskega zbora 1869-70 v Rimu, kjer je bil njegov sorodnik ali celo brat vradnik pri tamošnjem grškem poslanstvu. Tu, tako je rekel, sem občudoval edinstvo, pokorščino in vdanost rimsko-katoliških škofov, katerih je prišlo iz vseh 5 delov sveta 767 in to le na papežev poziv, v Rim. Kaj takšnega ne zamore nikedar naša vshodna cerkev pokazati, kajti vsak naših razkolnih narodov ima svojo od druge narodne cerkve neodvisno cerkev, brez edinostne vezi. Zato je iskreno želeli — govoril je dalje ta mož, razkolni kristjan — da bi se kmalo obe cerkvi zjedini, kajti dve veliki sili vladate današnji svet, ena je moralna, druga fizična; moralno ima rimski papež v oblasti, fizično pa ruski car, ter ako se te dve sili združiti v eni edini cerkvi, ste nepremagljivi in ves svet bi se jima moral potem vkljanjati. On je prepričan, da do zjedinjenja mora priti, katero je razdružil nesrečni razkol, izhajajoč le iz sebične, napačno umevane politične koristi. Tudi oni (Grki) spoštujejo od nedavno sèm modrega Leona XIII in rimske katoličane in njih škofe in nimajo več do njih tiste znotranje sovražljivosti, kot je bila nekdaj. — Vprašal sem ga, zakaj, pa ne vpeljejo naravnost naš gregorijanski koledar, kakor so ga vpeljali celó protestantje?! Odgovoril je, da pišejo zdaj navadno vsi razkolniki po obeh, julijanskem in gregorijanskem, n. pr. 1/3 t. j. med 1 in 13 je 12 (zastanih) dni: temu daje kriva le njih trma, pa kmali bodo pisali le po našem, ker jim drugače ne kaže. Mož se mi je dopadel, želeč bi, da bi bilo še mnogo tako blago mislečih razkolnikov, vnetih za zjedinjenje obeh crkvā, kakor gor omenjeni vrednik in Grk-poštenjak, ki je tako rekoč vže v srcu katoličan! — Se več sva se v tem predmetu zaželjenega zjedinjenja pogovarjala, pa da ne bom predolg, sklenem za danes ta dopis, v nadi, da bode Vaše čitatelje „Prim. L.“ zanimal. — bolj kot neplodna polemika z nepoboljšljivo cinično „Sočo“, čije pisava se mora vsakega poštenjaku gabit, zato je celó marsikateri njenih bivših naročnikov zdaj niti pogledati noče. Prav! —

Iz braniške doline. Močno nas je tod poblížnje sosede slavnega pokojnika Andr. bar. Čehovina vznemirila vest v „Edinosti“ štev. 68 t. l. da se baje namerava postaviti spomenik istemu junaku ob cesanjevi 50-letnici, mesto v edino pristnem rojstnem kraju, v kakem drugem kraju na Goriškem. Pa to vtégne, v kolikor mi je znano, do zdaj biti le želja znanega dopisnika „Edin.“, kajti razlogi za njegovo mnenje so čisto ničevi, kakor je dokazal vže „Slov.“ štev. 136 od 16. t. m., kakor tudi „Soča“; zato mi ni treba tu istih ponavljati, ampak le čitatelje „Prim. L.“ na iste opozoriti. Vredni unuk pokojnega junaka g. Fl. Č. je nedavno odprl v svoji hiši krómo, da se obiskovalci rojstnega kraja in hiše nepozabnega junaka lahko o tej priliki telesno okrepčajo. Tudi je zadnja štev. „Muzejskega vestnika“ v Ljubljani prinesla nove, še neznane podatke iz življenja in junaških činov bar. Andr. Čehovina. Da celo tržaški dvamesečen list „La Riecreazione“ je prinesel v svoji 11. štev./z dne 1. jun. t. l. podobo slavnega pokojnega in kratek opis njegovega življenja in junaških

činov iz vojnih let 1848-49, ter vabi ob koncu celó k doneskom za njegov spomenik. List se namreč vredeje v izbornem verskem in avstrijskem duhu. Da bi imel le več naročnikov in posnemovalcev! Fiat!

Sv. Lucija na Mostu. 21 naših dečkov in 20 naših deklic mej 10tim in 11tim letom starosti je prejelo I. sv. obhajilo na god sv. Alojzija mej farno sv. mašo, ki je bila tisti dan izjemoma ob 6. uri. Starejša šolska mladež je svojim srečnim tovarišem in tovarišicam na koru pevala „Jezus male,“ „Praznika svetega,“ in po obhajilu „Oj srečna duša, blagor ti, ki Jezusa zaužila si.“ Obhajanci so dobili v spomin vsaki po eno blagoslovljeno svečko, ki so jo mej sv. opravilom prižgano držali, in Lesarjeve zgodbe sv. pisma, vpisali so se tudi vsi v bratovščino božanskega srca Jezusovega, ki je tu pravilno vstanovljena. Daj Bog, da bi prejimali ti naši otroci znanprej sv. obhajilo zmerom vredno kakor sv. Alojzij, in toliko let kakor naš sv. oče papež, da bodo mogli kedaj, kakor On sedaj, veselo obhajati svojega I. sv. obhajila dijamantski jubilej t. j. petinsedemdesetletnico, kar jim je zaželel propovednik in kar jim vsi želimo. A našega svetega očeta, papeža-kralja, naj nam ohrani Bog še, še, in še! — Živio Primorski List! Quadrupedante... ungula aurea... campum patentissimum...

Iz gor. (Dalje). Med čveterimi znamenji prave cerkve je prvo to, da je edina. Sv. Pavel piše Efežanom v IV. pogl. v 5. vrsti: „En Gospod, ena vera, en krst“. Na vprašanje: Kako je prava cerkev edina? odgovori ram Veliki katekizem na 45. strani tako: „1. ker ima enega poglavarja, 2. ene nauke, 3. ene zakramente“. Vse to obsega definicija katoliške cerkve, ki „je vidna družba vseh pravovernih kristijanov pod vidnim poglavarjem, rimskim papežem, kateri ene nauke verujejo in ene zakramente prejemajo“. Tako cerkev je Zveličar sezidal na skalo sv. Petra, o kateri je mogel prerokovati, da „peklenska vrata je ne bodo zmagala“ (Mat. XVI. 18). Brez te edinosti bi imela cerkev kratek obstanek. Tudi nad njo bi se bile že davno davno pred nami spolnile Kristusove besede: „Vsako kraljestvo, samo zoper sebe razdeljeno, bo razdžano“. (Mat. XII. 25).

Za cerkveno edinstvo skrbijo pa cerkveni dostojanstveniki in sicer rimski papež, katerega nazivlje sv. Avguštin v 118. pismu pogl. 9. „arx auctoritatis“ (najvišja oblast), in škofje. Še pred nekoljko dnevi povdarjali so sedanji sv. oče papež v novi okrožnici, v čem obstoji katoliška edinstvo. Cerkevna oblast mora zabraniti vse, kar ruši edinstvo, posebno v naukih. Zató imajo škofje sveto dolžnost, „škodljive liste obsoditi in vernikom braniti brati jih“. Prim. Aichnerja stran 386.

Kakšen vik in krik so zagnali slovenski radikalni liberalci l. 1887 proti škofom ilirske pokrajine, ki so vršili le svojo dolžnost s skupno okrožnico proti njihovi pisavi in imenoma proti „Slovenskemu narodu“! Predrznili so se trditi, da se je vplivalo na tisto okrožnico od vladine strani, da celó s Pruskega sèm. Zadnja okrožnica našega prevzv. kneza in nadškofa je po besedah „Sočin“ le zloraba cerkvenih sredstev in sicer na veliko kvar slovenskega naroda in v prilog neki stranki ali „kliki“ (svojati), ki je baje Slovincem sovražna. Zakaj vse to besnenje? Odgovorijo naj pariški zborniki za (vladanja) Gregorija VII. ga: „Taki ukazi so nestrpljivi in za tega voljo tudi nespametni“. Ali ni vporabljal „Sočin“ pisec dr. Križaničevih besed v njegovi Zgodovini II zvezek, stran 214: „Dokler so stražniki na sijonski gori spali, so sovražniki njeno zidovje podkopali“?

V tej okrožnici se opominja duhovščina, da bi nikakor ne podpirala, da celó niti brala ne cerkveni edinosti nasprotnih listov, in se ji poleg tega naroča, obvestiti vernike o okrožnici in zabraniti: „Corriera“ in „Soča“. Zadnje prizadeti list („Soča“) pa pa je takój zažugala: „Kakor potiramo pred porotnike Pr. L., tako bomo brezobzirno tožili vsakogar, ki bo skušal z laž-

njivimi trditvami in obrekovanji škoditi koristim in ugledu našega lista“.

Skrbni viši pastir poklada ravno tam na srce, da bi se vrh tega ne opustilo ljudstvu prav toplo priporočati dobre in katoliške časnike, posebno goriške poučljive liste (Primorski List, Cvetje, Rimski Katalik, L' Eco del Litorale, L' Eco del Popolo). „Zakaj velika je dandanes korist dobrih listov za krščansko ljudstvo“ — govori okrožnica. V enakem zmislu piše „Reichspost“ od 16. maja t. l. pod števil. 127.

Zdaj, pri nastopu druge polovice tega leta prosimo lepo ljubeznivo, da bi se poslušal in ubogal očetovski opomin in prijateljsko svarilo našega metropolita, kateri je izbran iz naše srede in postavljen za nas (Hebr. V. 1.) Obrnimo prav težko prisluzhene krajcarje in nikakor ne podpirajmo škofom in cerkvi sovražnih listov. Bog bo zahteval odgovor tudi za vsak vinar.

Zdaj vemo, kateri domači listi so dobri in kateri slabi. Ločil jih je naš knez in nadškof. Dober list se spozna po tem, da dobro po svojih dobrih načelih brani in zagovarja, slabemu pa brez ozira zmirom pogumno kljubuje in tisto sovraži. Včasih se zgodi, da dober list kaj zastrkne, t. j. da se strastno vname ali kaj napačnega vkrene. Jeli tak list radi tega slab in zavrgljiv? Ne, taka slabost je pri njem le slučajna; dobro je pa navadno in bistveno. Zakaj pisatelji katoliških listov tudi niso angelji, pač pa slabostim in grehom podvrženi Adamovi otroci. Tudi slabi in prepovedani listi prinesejo včasih kaj dobrega. Kaj tedaj? Radi tega ne prenehajo biti slabi, ker je njih znotranja narava slaba in napačna. Navadno je tisto dobro le mreža. Kar je na njih slučajno dobro, ne odzame slabega bistva. Tat ni radi tega dober, če od časa do časa požebra kak „očenaš“ ali če podeli kako malenkost vbogaime. Med slabe liste prištevamo tudi mlačne ali šviga-švaga čez dva praga. *Dalje.*

Kaj novega po Slovenskem?

Na Kranjskem. V Predvorju je hlapec ustrelil svojega gospodarja. — Alojzijevišče v Ljubljani je obhajalo 50-letnico svojega obstanka. — Od 27. do 30. junija so bile v Ljubljani duhovne vaje za možke. — V Zaplani so položili temeljni kamen nove župne cerkve. — Treščilo je v podružnico sv. Jakoba Peddvorom. Druga strela je ubila eno kravo. — Vtonil je 2-leten otrok v Begunjah na Gorenjskem. — Strela je zažgala vinski hram v Komenu pri Trebelnem. — V Ljubljani ustrelil se je železn. delavec Moravec. — V Črnem Vrhu pri Idriji blagoslovil je p. gvardijan iz Križa nov križev pot. — Na Nanosu je pičil gad na sence šolsko učenko. — V Hrenovicah je treščilo. Pogorela so 6 gospodarjem poslopja in živina. — Strela je ubila dva konja v Rakitni. — V rudokopu v Idriji je zasulo rudarja Svetličiča. — V Polhovem Gradcu so ustanovili posojilnico. — Na Selu je pogorela hiša. — V Ljubljani je padel 6-leten otrok raz most v vodo ter utonil.

Na Štajerskem. V Poličanah posvetijo 30. jul. župnijsko cerkev. — V okolici jareninski divjal je hud vihar s točo. — Toča je padala v Rogatcu. — Celjski Slovenci sezidajo v Solčavskih planinah gostilno za turiste. — V St. Juriji ob južni železnici je vmrl č. g. Fr. Berglez, duhovnik v poklju. Štajerska kmetijska družba umira, zato se tudi kmetovalci prav malo brigajo za njo. — Ljudski shod se je vršil v Račah. Govorili so posl. Radaj, Robič in Gregorec. — Sv. misijon so obhajali v Razborju nad Sevnico. — 40-letnico župnikovanja je obhajal č. g. G. Zabukovšek v Žicah pri Konjicah.

Na Koroškem. Lopovi so pri Velikovcu napadli pekovskega pomočnika Vržina. — Na Ojstrici so obhajali sv. misijon. — V Celovcu si je prerezal žile na rokah posestnik Filafer. — V Timenicah so postavili nove orglje. — V Vučinjvasi je pogorelo 10 poslopij. — V Prevaljah opuste jednu plavž.

NOVICE.

Goriška duhovščina je izrekla dne 20. m. m. po preč. g. msgr. Jordanu, proštu stolne cerkve, prevzv. knezonadškofu Alojziju svoja iskrena, odkritosrčna voščila. Ob tej priliki se je zahvalila presrčno za zadnjo okrožnico. Prevzvišeni, preljubljeni nadvladika se je blagovolil presrčno zahvaliti in dostojanstveno izjaviti, da je izdal okrožnico ne kot dr. Zorn, marveč kot *nadškof, da ni hotel napasti oseb, temuč brani krščanska, od liberalnih časopisov teptana načela, da ni kriv, ker se je preprečala graditev nove cerkve presv. Srca Jezusovega s tem, da ni On zadostil zahtevam magistratovim: pravnemu patronatu in drugim, prepričan, do dna uverjen, da papež dandanes ni naklonjen podeljevanju laičnih patronatov ter da iz cerkve presv. Srca Jezusovega se ne sme izključiti nobene narodnosti, sicer bi ne bila cerkev presv. Srca Jezusovega. Skofovska beseda! Se klanjamo!*

Naš rojak, ministerski svetnik g. Abram je imenovanu dvornim svetnikom pri najvišjem sodišču, ter odlikovan z malim križcem reda sv. Štefana.

Podpredsednik tržaškega finančnega ravnateljstva Iurij bar. Plenker gre v pokoj, naslednik mu je ministerski svetovalec dr. Schuster pl. Bonnotta. — Višji drž. pravnik v Trstu dr. Udalb. Gertscher je imenovan ministerskim svetnikom v pravosodnem ministerstvu.

Veleč. g. Čigon Karol, o katerem smo vže poročali, da pride za župnika v Smarije, se je tej župniji odpovedal, ker je sprevidel, da je za njegovo presibko zdravje pretežavna. Goreči gospod je pred mesecem precej navarno obolel in komaj nekaj okreval. Bog povrni vzglednemu delavcu v vinogradu Gospodovem kmalu zaželjeno zdravje!

Veleč. g. Jug Janez, kanalski dekan in vikarij v Plaveh, je nevarno zbolel in se je dal prepeljati v Trst. Nevarno operacijo je sicer prestal, a malo je upanja, da bi zopet okreval. Molimo!

Vpisovanje in preskušnja za I. gimnazijski razred v Gorici. Vpisovanje za I. gimnazijski razred v Gorici *konča* dne 6. ulija. Preskušnja za I. gimnazijski razred se bo vršila dne 8. julija ob 8. uri zjutraj. Prizadeti stariši in dijaki, nikar ne zamudite!

Poštna zadeve. Nedavno temu vročila se nam je pošiljatev iz Sempetra pri Gorici. Pečat pečtni čez marko slove: „St. Peter 26. 96. 6. b. Görz.“ Prizadeti slovenski Sempeter pri Gorici prosimo vljudno, naj stori prej ko prej svojo narodno dolžnost. Pošiljatev bomo hranili, jo — ako bo treba — pokazali in še več pisali.

Dr. Krek je solkanskim obrtnikom pojasnjeval obrtno vprašanje. Kakor shod v Sempetru, so hoteli tudi ta *zasebni* razgovor razgnati. Toda zavedni solkanski obrtniki so njih početje prezirali, ter pokazali, da se s hujskanjem pri njih prav nič ne doseže. —

V Podgori so blagoslovili na praznik sv. Alojzija novo šolsko poslopje in šolsko zastavo.

Društvo „Sloga“ je sklenilo ustanoviti v Gorici višo dekliško šolo. V ta namen je daroval dr. Gregorič 700 gld.

Deželni šolski svet je sklenil ne dovoljevati odslej učiteljem poslovati kot občinskim tajnikom, in sedajnim učiteljem-tajnikom naložiti dolžnost z 31. decembrom l. l. odložiti tajništvo, češ, da šola zahteva celega učitelja. Ta prepoved bo občutno prizadela več gg. učiteljev. Kedo jim bo povrnil škodo? In ali res niso učitelji kos obojnemu poslu?

Volitve v mestno goriško starešinstvo so se izvršile po želji liberalcev, ker je to prav nekaterim (ne osem) laškim konservativcem. Vladaja rajši liberalci in Žid, kakor da priznamo Slovincem pravico!

Imenovanje. Jožef Marega, kancelist v Korminu imenovan je kancelistom za okrožno sodišče v Gorici.

V veliki cerkvi je celi mesec junij zvečer ob 7¹/₂ uri veleč. rektor jezuitski P. Pavišič pridigal v čast. Najsv. Srcu Jezusovemu. Slavni govornik je izvrstno rešil svojo nalogo in imel tudi mnogo poslušalcev. Naj bi plemeniti trud obrodil obilo sadu!

Na sv. Petra praznik je bila v Gorici običajna tombola pa velikanska ljudska veselica t. j. ples, popivanje, popevanje itd.

Nesreča. Vozniku Draščeku iz Solkana se je splasil konj. Mož je iz voza odletel v zid, ter se nevarno pobil na glavi. Upanje je, da ozdravi.

V Trstu se je pri snaženju, kanala pod javnim straniščem zadušil Jožef Decilja.

Iz tolminske okolice. Občni zbor planinske podružnice za Soško dolino je bil v nedeljo ob 11 uri zj., tako poroča „Soča“ v svoji 25. št. Znano je pa, da traja služba božja v Tolminu navadno vsaj do 11¹/₂ ure. Toraj med službo božjo se držijo občni zbori!

To je narodno, kaj ne? in katoliško tudi!

Opozoril bi dotične gg., da če se sami ne marajo vdeleževati služb božjih — kar se žalibog godi — naj bi na take načine vsaj drugih ne odvracovali od cerkve.

Za predelsko železnico je malo upanja. Skoraj gotovo zmagata črta skozi Bohinj in sicer iz strateških namenov. Trstu bo malo pomagano.

Po planinah v naši Švici, kamor je odšla te dni živina, je melo pretekli petek in saboto. Tista dva dni je tudi Soča močno narasla.

Pošta iz Gorice skozi Črniče in Ajdovščino v Postojno vozi od 15 t. m. dvakrat na dan in sicer gre zjutro iz Gorice ob 4., popoldne ob 1¹/₄ 1. Dojde v Gorico zjutro ob 8.10 min., popoldne ob 4. Tudi cena je jako znižana. Za 80 kr. se pelješ iz Gorice v Ajdovščino. — Splošna želja med ljudstvom je, da bi šla popoldne iz Gorice nekoliko kesneje. Imela bi veliko več voznje.

Predrzen poskus pobegniti. V Trstu imajo zaprtega 31letnega Petra Peržiča, zatoženega treh umorov in goljušije. Te dni je neko jutro poskusil pobegniti, ko so pospravljali, je prišel iz celice, hitro splezal po zidarskem odru, ki je postavljen, ko poslopje popravljajo, na streho in od tod skočil na streho sosedne vile. Pazniki so hitro šli za njim in ga prijeli. Ker se je Peržič poškodoval, so odložili porotno obravnavo, ki je imela biti 27. jun.

Vtihatapljeno ponarejeno italijansko vino. Na Reki so dne 22. t. m. zaplenili finančni organi 50 velikih sodov, napoljenih s ponarejenim italijanskim vinom. V vsakem sodu je bilo 600—700 litrov te brozge. To „vino“ so hoteli brezvestni spekulantje vtihatapiti v novo pristanišče, kjer je vknjižena tvrdka, ki trguje z vinom. Dotična tvrdka bode sevé morala plačati poštno globo v denarju, poleg tega pa je še ob brozgo, kojo je hotela prodajati za vino.

Ponarejeni petakí in petdesetakí krožijo mej občinstvom. Pozor! Pri vsprejemanju bankovcev pazimo!

Ponarejeni so prav slabo, čerke so nejednake, slabe, jednako tudi okraski, zato jih je lahko spoznati. Da se ognemo sitnostim, pazimo!

Stoletnica, od kar so vrli Tirolci svojo deželo usmiljenemu Srcu Jezusovemu v varstvo izročili, obhajala se je v Briksenu in v Innsbrucku prav slovesno. Cela dežela je bila zastopana.

Katoliška društva na Ogorskem skličejo shod v Budopešto 17. avgusta. — Upamo, da čakamo v kratkem tudi mi enak shod v primorskih deželah.

Četrta avstrijski katoliški shod boletos v Solnogradu od 31. avgusta do 2. septembra.

Strela. V petek je na otoku Krku strela ubila jedno žensko, deset oseb pa poškodovala.

Velikanske povodnji so bile v več krajih v azijski in evropski Turčiji. Na stotine hiš je voda odnesla in po polju napravila grozno škodo. Cele čede na paši so pokončane.

Sestrado dete. A Altstadtu na Češkem sta 24letni delavec Lovrenc in njegova žena Ana Hrebisch svoje devetmesečno dete pustila stradati, da je umrlo.

Anarhisti v Barceloni. Okrog Barcelone našli so v raznih krajih 14 bomb. Prebivalstvo je močno prestrašeno. Jako veliko jih je od strahu zbolelo.

Učenec proti profesorju. Spevoj Milosevič, učenec četrtega razreda realne gimnazije v Zemunu, se je mej letom slabo učil in bi bil moral po počitnicah delati ponavljalno skušnjo. Iz jeze je fant opoludne počakal za nekim zidom profesorja fizike Ivana Šaha in vstrelil nanj iz revolverja, ki pa se ni sprožil, po tem je planil k njemu, ga udaril z revolverjem po glavi in poskusil novič nanj ustreliti. Profesor se je branil z dežnikom, dokler mu niso ljudje priskočili na pomoč.

Strašen potres je bil na Japonskem. Porušil je mnogo mest in vasij. Morje je prestopilo bregove in poplavlilo cele pokrajine. Ljudje so bežali na gore. Nad 10.000 ljudi je mrtvih, na tisoče živine je poginilo.

Vlak skočil s tiru. Na železnici Robla-Balmaseda na Španjskem skočil je vlak s tiru. Deset oseb je bilo hudo poškodovanih.

Strah v cerkvi. V Mostu je te dni, ko je bila šolska maša, z velikim ropotom pal utež cerkvene ure. Učenci so, misleč, da se cerkev udara, se grozno prestrašili in bežali iz cerkve. Nesreča se ni nobena prigojila. V Mostu so ljudje sploh močno prestrašeni, od kar se je vlani bilo v zemljo pogreznilo več hiš.

Grozna nesreča se je primerila v soboto v Lankovcih pri Brnu. Pri krčmarju Puharju službujoča dekla je grela za jednoletno gospodarjevo dete čaj, in sicer na spiritu. Dotična priprava se je zvrnila in goreči spirit se je zvil na sod, napolnjen s spiritom. Sod je takoj eksplodiral in vsa soba je bila hipoma v plamenu. Dekla, kuharica, katera se je mudila v sobi, in dete so zgoreli. Mati detetova je hotela rešiti otroka in je hitela v gorečo sobo, pa se tako opekla, da je kmalu potem umrla. Tudi krčmar Puhar je skušal priti v gorečo sobo, a se je tako opeknel, da leži na smrtni postelji. Hiša je seveda do tal pogorela.

Milenijske krone. Finančno ministerstvo objavlja, da je ogerska vlada povodom tisočletnice dala nakovati jeden milijon „milenijskih kron“ in da je te posebne krone vže stavila v splošni promet. Te krone so kovane tako-le: Na jedni strani je oprsna podoba cesarjeva s krono in plaščem sv. Stefana. Okolu podobe stoji napis: „Az czeréves Magyarorszáგ emlékére 1896.“ Na isti strani je še napis „1 korona“. Na drugi strani je vpočobljen vodja Arpad na konju. Obdaja ga skupina, ki simbolizuje prisvojitvev — (slovanske) zemlje. Te „milenijske krone“ imajo v javnem prometu isto veljavo, kakor druge krone.

RAZNOTEROSTI.

Prihodnjo nedeljo praznujemo god in praznik slovenskih blagovestnikov (apostolov) sv. Cirila in Metoda. Tisti dan ima vsak Slovenec lepo priložnost dostojno počastiti ta dva sveta brata, katera sta neizrečeno mnogo storila za čast Božjo in za dušni napredek med nami.

Takrat poteče ravno 15 let, od kar so sv. oče papež Leon XIII, veliki prijatelj Slovanov — saj noben Slovan bi ne mogel bolj ljubiti svojega rodu kakor on — odgovorili slovenskim romarjem v Rimu na pismo udanosti te besede: „Nam je bilo silno prijetno sprejeti ta novi dokaz najtesnejše edinosti Slovencev z rimskim prestolom, kateri, kakor so med drugimi slovanskimi rodovi bliže tej Cerкви, ki je vseh

cerkvá mati in učenica, takó so drugim svetili s zvestobo in stanovitnostjo v pravi veri“.

Sveta Ciril in Metod, prosita, da se bodo o nas mogli takó izraziti vsi nasledniki velikega Leona XIII!

Tožba. G. Gabršček je pri tukajšnji okrožni sodnji vložil tožbeno ovadbo proti odgovornemu vredniku „Pr. 1.“ g. Marušiču, nadalje proti dr. Mahničju in proti veleč. g. Feltrinu. Žaljen je na časti. Ovadba se nanaša na naslednje spise oziroma odstavke: Štev. 14: „Iz gor... „Zadnja številka Soče“, „Lansko leto“; št. 15: „Škofova beseda“; št. 16: „S Kanalskega“; št. 17: „Zadnja Soča“ in „Zakaj ves prepri?“ — Dr. Mahnič je vže izjavil pri preiskovalnem sodniku, da *ničesar ne prekliče, ampak je pripravljen, ako pride do obravnave, zagovarjati se.*

„Patent“ za narodno delovanje na Goriškem hoče imeti tajnik političnega društva „Sloga“ v Gorici, g. A. Gabršček. Ako hoče kedo drug za narod kaj storiti, sprositi si mora dovoljenje od njega in delovati sme le pod Gabrščekovo zastavo, na njegove zasluge in v njegovo poveljevanje; če ne, biti mora uničeno vse, tudi če je dobro.

Kako pa Gabršček deluje? — Ko je bilo pred nekoliko leti sv. Petra dan prišlo več slovenskih trgovcev iz Trsta v Gorico ter so bili sklicali javen shod, da nam bi bili ustanovili trgovsko društvo, repenčil se je g. Gabršček, da Goričani ne potrebujemo Tržačanov, da društvo sami ustanovimo i. t. d. Tako je odgnal Tržačane, naše ljudi omamil in se za ustanovitev društva na čelo vrinil. Opisoval je potem v „Soči“ neprenehoma svoja „čudodela“ za ono društvo in ovajal našim nasprotnikom naše težnje in načrte, jim po svoji navadi grozil, nam pa barval, kako se našim nasprotnim trgovcem že hlače tresejo za obstanek i. t. d. Naznanjal je vže, da čez dva meseca gotovo vže začne društvo delovati — a potem ni bilo več duha ne sluha o društvu. Niti odbora ne občnega zbora ni Gabršček več sklical, da bi bil po svoji veliki dolžnosti in odgovornosti razložil razmere in izročil občnemu zboru nadaljno delovanje. Pustil je naenkrat to velevažno zadevo na cedilu ter jo pokopal samooblastno, kakor da bi bil — podkupljen od nam nasprotnih trgovcev. Tako so pisali takrat nekateri naši listi. G. Gabršček je s tem provzročil Slovincem velikansko škodo, laškim trgovcem in obrtnikom pa velikansko korist, ker s tem je vzbudil laške kapitaliste, da so se proti nam združili ter ustanovili svojim trgovcem in obrtnikom prevgodno posojilnico, da si ž nje pomočjo lahko pomaga vsak dobrohoten revež ter lahko konkurira z našimi.

Kaj vse je Gabršček letos v „Soči“ bobnal v ustanovitvi novega trgovskega in obrtnega društva ter pripovedoval, da so vže pravila sostavljena in da kmalu skliče na posvetovanje in tako mamil svoje verne, naše nasprotnike pa izzival in vzbujal k odporu. In kaj je zdaj z društvom? — Nič — pustil je zopet vse na cedilu in dosegel ta svoj namen — da njegovi lahkoverni občudujejo njegovo naravno delovanje!

Kdor nam pošlje po nakaznici z naslovom: Primorski List v Gorici -- samo 65 krajcarjev, zapišemo ga med svoje naročnike do konec leta.

Prav po domače se je vršila 30. m. m. neka razprava pri okr. sodišču v Malem Lošinju, kakor piše „Ed.“ Ker zastopnik drž. pravdnika ni prišel k obravnavi in je bilo vse čakanje zaman, pomagal si je sodnik na ta način, da je posadil sodnega slugo na mesto, določeno zastopniku drž. pravdnikstva. Laški list „Il giovine pensiero“ pravi, da je p. n. gospod sodni sluga sicer prav simpatična, dobro rejena oseba, da pa se vender na svojem mestu ni nič kaj dobro počutil, ker ga je zastopnik civilne stranke spravljaj v velike zadrege, iz katerih se mož ni znal pomagati, dasi ga je nekdo vedno drezal.

Ujet nevaren tat. Dunajska policija prijela je nekega elegantnega „gospoda“, ki

se zove Franc Amtman. Ta mož je brčkone glava mejnarodne družbe tatov. Policija sodi, da je Amtman poslednji čas ulomil v razne trgovine in pokradel, kar mu je prišlo vrednostnega v roko. V njegovem stanovanju našla je policija raznega orodja, kakršno služi tatovom, kakor vetrihe, svedre, ključee, pile, dleta itd. Dva druga „gospoda“, ki sta bila po mnenju policije v zvezi z Amtmanom, pa sta izginila iz Dunaja.

Mastno plačan odvetnik. Pokojni judovski milijonar baron Hirš določil je odvetnika v Parizu Julija Dietza, da izvede vse določbe oporoke milijonarjeve. Za ta „trud“ določil je bil baron Hirš odvetniku mastno plačo 100.000 frankov na leto, za dōbo pet let zaporedoma. No, dr. Dietz pa je sedaj hkrati odklonil to mastno službo, bodisi ker je bila plača „premajhna“, bodi si, ker bi imel s Hiršovim testamentom „preobilo dela“. Našla pa se je druga oseba, ki je drage volje prevzela ta posel, namreč Jožef Jolly, ravnatelj neke finančne banke.

Črna knjiga. Dunajski hišni gospodarji so prišli na misel, da so pred dvema letoma napravili črno knjigo, v katero vpišejo vsakega, ki najemnino dolžen ostane. Ta knjiga je bila namenjena samo za gospodarje. S prva se tudi drugim pokazala ni. Sedaj so pa začeli v časopisu „Hausherrnzeitung“ objavljati osebe, ki ostajajo na dolgu najemnino. Zadnja številka je priobčila 27 tacihi imen, mej njimi so največ pomočniki, mali obrtniki in uradniki. Kakor se sliši, ne bode vsa stvar popolnoma ugodno se izvršila za gospodarje. Najemniki mislijo začeti po listih razglašati gospodarje, ki pri hiši ničesa ne popravijo in popravila prepuščajo strankam.

Vzgleden poslanec je Madjar Franc Ovry. Ta mož bode 720 revnim volivcem njegovega okraja na lastne stroške dal priti v Budimpešto ogledat razstavo. Kupil je jim vže vozne liste in plačal zanje prenočišče v Budimpešti in hrano v ljudski kuhinji. V Budimpešto pridejo v dveh oddelkih. Prvi oddelek je prišel dne 19. junija, drugi oddelek pa v začetku tega meseca. Poslanec jim bode sam razkazoval razstavo. Mi mislimo, da s tem si ta poslanec tudi zagotovi glasove teh 720 volilcev pri bodočih volitvah. Tacega poslanca gotovo več ne bode.

Največje posestvo na svetu je v državi Louisani v Severni Ameriki. Ta velika kmetija je 160 kilometrov dolga in 40 kilometrov široka. Na njej imajo 40.000 konj. Prideluje se na tem posestvu riž, sladorni trs, bombaž, žito. Skoro vsa dela se opravljajo s parom. Tako imajo parne pluge, ki dyanajst hektarov preorjejo na dan. Železnica drži 58 kilometrov daleč preko posestva. 483 kilometrov je cest in kanalov na tem posestvu. Po kanalih vozijo parniki. To posestvo je lastnina neke francoske družbe.

Milijarda minut od Kristusovega rojstva poteče dne 14. aprila 1902. l. ob 4. uri 20 minut zjutraj — tako je izračunal neki uradnik, kateremu je bilo v pisarni tako dolgčas, da se je lotil tega računa, samo da minejo uradne ure.

Jajčne lupine so jako koristne. Ljudje bi jih gotovo ne metali v gnoj, ako bi to vedeli. Jajčna lupina ima v sebi jako mnogo apna in fosfora, zato je posebno dobra, da se pomeša razdrobljena v prah med klajo za mlado živino. Pri teletih, žrebetih itd. se z njimi dosežejo taki vspehi, da je vredno lupine kupovat pri ljudeh, ki porabijo veliko jajec.

Dva madjarska „junaka.“ V Budimpešti sta se sprla tehnika Ignacij Reiner in Leo Lihtblau (Žida) zaradi neke deklina. Zazolila sta si drug drugemu par krepkih zausnic. Seveda je po „vitežkih“ madjarskih nazorih tako življenje mogoče oprati le s krvjo in srditeža določila sta potom posredovalcev dvoboj na življenje in smrt. Toda kmalu je upadel pogum obema. Sosebno Lichtblavu so se hlačice tresle tako, je postal ves — dunkelblau. Ker si ni znal drugači pomagati, da bi se rešil strašnega dvoboja, podal se je dve uri pred do-

ločenim dvobojem na policijo ter — ovadil komisarju dvoboj, prosè ga pomoči. Komisar se je sarkastično nasmehnil, reki: „Vem, vem, dragi, da ste določili s prijateljem Reinerjem boriti se na življenje in smrt. Vse to mi je že znano!“ Začuden je Lichtblau gledal policijskega komisarja. Le-ta pa je nadaljeval: „Nikar se ne čudite temu, kajti vidite: pred jedno uro bil je Vaš protivnik Reiner tu, ter je ovadil isto, kar ste sedaj-le ovadili Vi!“ — — — In oba junaka sta dobila zaradi namerovanega dvoboja po tri dni zapora. Kako pa sta slavna „vitezka“ junaka madjarska preminjala barve v tem času, o tem pa molči za vdovina. „Ed“

Ogerski magnat — kmetovalec. Te dni je umrl na svojem posestvu poleg mesteca Garden Grew (Severna Amerika) nekdanji grof in ogerski magnat Ladislav Zichy, 66 let star. Zichy je leta 1875 gmotno popolnoma propadel in se je izselil v Ameriko. Tam si je kupil nekoliko zemljišča v državi Jowa. Bil je marljiv kmetovalec. Ker se je bila prva njegova žena, rojena grofinja Ernestina Széchenyi, še predno se je izselil, ločila od njega sodnijskim potom, oženil se je v Ameriki v drugič. Žena mu je bila hči preprostega posestnika domačina, ime ji je bilo Marija Knapp. Ta soproga mu je povila šest hčera, nekdanji magnat je živel zadovoljno v novem svetu.

„Napoleon I.“ — je zopet oživel! Minoli teden v torek zvečer so stražarji v Karlovcu opazili človeka, ki je vzbudil njih posebno pozornost. Ustavili so ga in vprašali, kdo in od kodi je. Mož je odgovoril ponosno: „Jaz sem Napoleon I. Star sem 65 let. Siloma so me zadržavali v Stenjevcu, ker so hoteli preprečiti, da stopim na čelo svoji vojski 60.000 mož, ki me pričakuje med Varaždinom, Čakovcem in Kanižo.“ Vmevno je, da so ubozega, oživelega „Napoleona I.“ spravili v — norišnico.

Koliko vina se je pridelalo lanskega leta na vsem svetu? Na to vprašanje odgovarja Pariški „Moniteur vinicole“ z naslednjimi številkami:

Francozka	26,686 000	hektl.
Rusija	720.000	„
Avstrija	3,000.000	„
Ogerska	2,866.000	„
Italija	21,343.400	„
Spanjska	17,250.000	„
Algir	3,797 700	„
Nemčija	3,645.000	„
Romunska	3,120.000	„
Turčija in otok Ciper	2,400.000	„
Portugalska	1,995.000	„
Grška	1,600.000	„
Kili (Amerika)	1.500.000	„
Argentinija (Amerika)	1.350.000	„
Švicarska	1,250.000	„
Bolgarska	1,200.000	„
Združene drž. Severo-ameriške	850.000	„
Srbija	800.000	„
Brazilija	350.000	„
Azorski, kanarski otoki in otok Madeira	210.000	„
Tunizija (severna Afrika)	119.000	„
Avstralija	150 000	„
Kap dobre nade (južna Afrika)	110.000	„
Meksika	90.000	„
Perzija	27.000	„

Po tem povprečnem računu pridelalo se je torej lani na vsej zemlji 96,389.700 hektolitrov vina.

Za „Alojzijevišče“ je došlo več darov, katere objavimo prihodnjič.

Za kratek čas.

Dobro jo je zasolil. — Kmet: „Slišijo, zakaj pa tamle ljudje tako vkup vro?“ Meščan: „Kaj, krava je znesla jajce.“ — Kmet: „Aha, iz njega gotovo zleze enkrat en tak bik, kakor ste vi.“

V bolnišnici. Bolnik: „Gospodje doktorji, kaj vendar zbadate in režete vže toliko časa po moji nogi?“ — „Kroglje iščemo.“ — „Ali niste mogli tega poprej vprašati, kroglo imam jaz vže davno — v žepu!“

Sodnik kara mladega, toda vže večkrat kaznovanega zatoženca ter mu slednjč pravi: „Vi ste res nepopoljšljiv in zelo hudoben človek! Glejte, to pride od slabih tovaršij!“ „Kako je to mogoče?“ mu odgovori zatoženec, „saj imam vedno le s sodniki opraviti.“

Vse jedno. Žena opazuje mesarja, ki za ušesa vleče prašiče z voza. Čez nekaj časa mu reče: „Gospod mojster! Vi postopate z ubogimi živalimi tako, kakor bi bili vaši učenci.“

Umljivo. Sodnik: Zakaj niste najdene denarnice takoj oddali?“ — Zatoženec: „Bilo je vže pozno zvečer“ — Sodnik: „Zakaj ne drugo jutro?“ — Zatoženec: „Tedaj vže ni bilo nič več v njej!“

Velikodušnost. Delavec: „Evo vaša denarnica, ki ste jo ravnokar zgubili. Deset od sto, ako smem prositi!“ — Žid: „Bog obvaruj, da bi vam obresti računil za teh par minut, ko ste imeli denar.“

Ni potrebno. Miško: „Vi ste tepec, osel!“ Majar: „Gospod, jaz vam pošljem priče.“ Miško: „Ni potrebno, saj vam verujemo tudi brez prič.“

Dobro. Mesarjev sinko (ko nekaj časa ogleduje izdelovanje klobas): „Aha, oče, zdaj še-le vem, zakaj ima klobasa kožo?“ — „No, zakaj pa?“ — Sinček: „Zato, da se ne vidi, kaj je vse notri.“

Skrben vratar. Na neki mali postajici pride železniški vratar v čakalnico ter vpraša: „Ali je še kedo za v Novomesto, Kočevje? Vlak jo je ravno kar odkuril!“

Listnica vredništva. Dobili smo z Banjšic dopis s pozivom, naj ga sprejmemo kot stvarjem popravek v zmislu znarega §. 19. Ker pa ta dopis nima oblike, kakor je postava določa za stvarne popravke,“ tudi mi nismo dolžni ga sprejeti.

Odgovorni vrednik in izdajatelj J. Marušič.
Tiska Hilarijanska tiskarna.

Prihodnja številka „Primorskega Lista“ izide dne 10. julija.

Svečar J. Kopač v Gorici,

Solkanska cesta št. 9.

priporoča prečastitim cerkvenim oskrbništvam ter slavnemu občinstvu, garantirane pristne čebelno-voščene sveče kilg. po 2 gl. 45 kr.

Za pristnost teh sveč jamčim z svoto 1000 kron. — Sveče slabjših vrst za pogrebe in stranska razsvetljava cerkvâ prav po ceni. — Kadila za cerkve: *Lacrima I.* kilg. po 1 gl. 20 kr., *lacrima II.* kilg. po 1 gl., *granis* kilg. po 60 kr.

V najem se takoj odda

po nizki ceni lepo stanovanje, stalno ali pa samo za poleti, obstoječe iz treh slikanih sob, kuhinje, kleti, hleva i. t. d. zraven hiše je prav lep zasajen vrt, je prav blizo kolodvora Vižmarje, ter imajo vlaki vsaki dan prav pripravno zvezo za v Ljubljano ali pa na „Gorenjsko.“ Več se poizve pri lastniku **Antonu Debeljak-u**, pošta Sent Vid nad Ljubljano hš. št. 7.

EDVARD PAVLIN

v GORICI

v Nunskih ulicah št. 10 nasproti gostilne
„BELEGA ZAJCA“

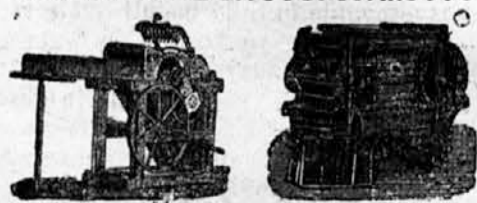
usoja si priporočati preč. duhovščini in sl. občinstvu svojo *veliko zalogo nagrobnih vencev vsake vrste, rož za cerkve, palm, cvetkov za nove maše in poroke, voščenih sveč, mrtvaških oblek, čevlje, nogovice, rakev (truge) vsake velikosti, zlatih črk i. t. d.*

Vse po nizkih cenah!

Vse stroje za kmetijstvo!

7—20

SVE STROJEVE ZA GOSPODARSTVO

IG. HELLER, BEG

II. PRATERSTRASSE 49.

Sadne mline s kamenitimi in železnimi valjarjami,

sadne stiskalnice vsih sestav,

sadne sušilnice in stroje za sadje lupiti,

MLATILNICE,

gepelje, stiskalnice za seno in slamo,

STROJE ZA OBDELOVANJE ZEMLJE,

trierje, žitočistilnike, brane, mline,

trtne škropilnice in vinske stiskalnice

prodaja po jako znižani ceni proti jamstvu in na poskus

IG. HELLER na Dunaji

II/2, Praterstrasse št. 49.

Obsirni ceniki se dobe zastonj.

Prekupci se iščejo.

→ Posebno se sviri pred ponarejenim blagom! ←